[2018] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 797

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਿਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 462 ਆਫ 2018)

10 ਜਨਵਰੀ, 2018

[ਏ.ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963: ਧਾਰਾ 21 ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 6 (ਮੁਦਾਲਾ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 5) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 6 ਨੇ ਉਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਡੀਡ ਨਾਲ ਪੀੜਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਹਿੱਤ ਨੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ - ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਧਾਰਾ 4 ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਨੰਬਰ 6 ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਵਿਚਾਰ ਰਾਸ਼ੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਧਾਰਾ 21 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 10,03,743/- ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਦਾਲੇ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਮੁਦਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ

1.1 ਮੁਦਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੀਮਤ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਮੁਦਈ) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9, 10] [801-ਈ-ਜੀ]

2. ਖਾਸ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ 10,03,743/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕੱਟ ਕੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 (ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6) ਹੈ, ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 11, 15, 16] [801- ਜੀ; 804- ਐੱਫ-ਜੀ; 805- ਏ-ਡੀ]

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ (1992) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 647: [1991] 2 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 567; ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 593: [1996] 1 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 330 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਹਵਾਲਾ

[1991] 2 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 567 ਪੈਰਾ 12 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[1996] 1 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 330 ਪੈਰਾ 14 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 462 2018।

2002 ਦੇ ਆਰ. ਐੱਸ. ਏ. ਨੰਬਰ 117 ਵਿੱਚ 02.11.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ
[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2002 ਦੇ ਆਰ. ਐੱਸ. ਏ. ਨੰਬਰ 117 ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 02/2013 ਵਿੱਚ 20.05.2013 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੁਨੀਤ ਤਨੇਜਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਦੇਵਵ੍ਰਤ, ਸੰਜੇ ਸਰੀਨ, ਗਗਨ ਦੀਪ ਕੌਰ, ਰੋਹਿਨ ਓਜ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀਆ ਮਿਨੋਚਾ, ਦਿਨਕਰ ਕਾਲਰਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2002 ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 117 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 (ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 9% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 90,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਜੋ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਉਹ ਹਨ:

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਹਿੱਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 19.04.1989 ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 430 ਅਤੇ 431 ਵਿੱਚ 0-22-57 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ 5/16ਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ 90,000/- ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ 90,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਮੁੱਦਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੇ 08.07.1991 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਿਕਰੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ਾ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1991 ਦਾ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 148 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 08.07.1991 ਦੀ ਤੋਹਫ਼ਾ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ

ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 31.03.1999 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਹੈ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਦਾਨੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ 5/16ਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੁਦਲਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਦਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਡਿਕਰੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਸਿਰਫ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 17.12.2001 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ 2002 ਦਾ ਆਰਐਸਏ ਨੰਬਰ 117 ਹੈ। ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ 22.12.2005 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਦਾਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 10.06.2008 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਦਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੰਬਰ 6 ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 90,000/- ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਦਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

5. ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 90,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਈ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਦਈ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਈ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਸੀ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਰੱਦ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁੱਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਇਹ ਮੁੱਦਈ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਸੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

6. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ
[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 08.07.1991 ਦੀ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਦਾਲੇ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

7. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 (ਮੁਦਾਲੇ ਨੰਬਰ 6) ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

8. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ।

9. ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਮੁਦਾਲੇ ਨੰ.1 ਟੀ 5 ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 90,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ 1989 ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ 08.07.1991 ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਡਿਫਾਂਡੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਡਿਫਾਂਡੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ.6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਧੀਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

10. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਸਵਾਲ ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਮੁਦਈ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਜੇਕਰ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

11. ਖਾਸ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"21. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।-

(1) ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਈ ਆਪਣੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ।

(2) ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ ਉਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ।

(3) ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਕੁਝ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਮੁੱਦਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ।

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 (1872 ਦਾ 9) ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਦਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਮੁੱਦਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਉਚਿਤ ਹੋਣ।

ਵਿਆਖਿਆ। "ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ।"

12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ, 1992 (1) ਐਸਸੀਸੀ 647 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 3 ਜੁਲਾਈ, 1973 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਕ੍ਰੀ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ
[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਬਿਆਨਾ ਰਕਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਨ:

"**13**. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਰਿਣਾਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ:

"ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸੋਲੇਟੀਅਮ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਾਲੇ ਤੋਂ ਇਸਨੂੰ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮੁਦਾਲੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਲਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।"

13. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਰਾਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਮੁਦਈ ਦੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 24, 29 ਅਤੇ 30 ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"**24**. ਜਦੋਂ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਲਾਰਡ ਕੇਅਰਨ ਐਕਟ, 1858 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ, ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 21 ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

29. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮੁੱਲ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ।

30. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਕਰੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਲੇਟੀਅਮ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵਿਆਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, 1,50,000 ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੱਖ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ) ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਵਜੋਂ ਗਿਣਦੇ ਹਾਂ।"

14. ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1996 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 593 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਕੁਇਟੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ, ਇਕੁਇਟੀ, ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ।

15. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 10,03,743/- ਰੁਪਏ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 08.07.1991 ਦੀ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 6 (ਅਪੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1) ਨੂੰ ਮੁਦਾਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

16. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 (ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6) ਹੈ।

ਉਰਮਿਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਦੇਵਤਾ, ਮੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਮੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ
[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ) ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 6 (ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 (ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 6) ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 02.11.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17. ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ